

Kunst og håndverk i barnehager i ulike land

Hvordan brukes kunst og håndverk i en barnehage i Norge, og hvordan brukes det i en barnehage i Australia?

Sølvi Sæbø

[kandidatnummer: 7052]

Bacheloroppgave

[BKBAC3920]

Trondheim, mai 2018

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse

Innledning.....	2
Bakgrunn for valg av tema	2
Betydningen av det jeg ønsker å finne ut	2
Problemstillingen.....	3
Oppgavens oppbygning	3
Metode.....	3
Innsamlingsstrategier.....	4
Intervju	4
Observasjon.....	5
Mine informanter	5
Gjennomføring.....	6
Analysearbeid	7
Metodekritikk	8
Etiske retningslinjer	9
Teori	9
Fagets egenverdi	9
Gjenbruk og materialtilgjengelighet	11
Læringstrykk, en trussel mot kunstfagene?	13
Funn og drøfting.....	15
Fagets egenverdi	15
Gjenbruk og materialtilgjengelighet	17
Læringstrykk, en trussel mot kunstfagene?	22
Oppsummering og avslutning	24
Litteratur.....	26
Vedlegg	28
Vedlegg 1 – Samtykkserklæring Norge	28
Vedlegg 2 – Samtykkeerklæring Australia.....	29
Vedlegg 3 – Intervjuguide Norge	30
Vedlegg 4 – Intervju Australia	33

Innledning

Bakgrunn for valg av tema

«The arts give shape to formless ideas – they are a vehicle by which we can express our growing awareness of ourselves and the worlds in which we live» (Wright, 2012, s.2).

Da jeg var på utveksling i Australia, tok jeg faget *Creativity and the Arts*, som for det meste var undervisning i kunst og håndverk. I dette faget hadde vi ukentlige workshops, der de aller fleste ble ledet av ulike kunstnere som gjesteforeleste for oss. Gjennom disse workshopene fikk jeg prøve ut mange forskjellige måter å uttrykke meg på, gjennom kunst. Selv om jeg er relativt god i engelsk, kjente jeg allikevel på det å ikke kunne henge med i alle samtaler og sosiale settinger, spesielt i starten av oppholdet, og da ble det veldig godt når vi fikk jobbe kunstfaglig, der jeg kunne uttrykke meg på lik linje med de andre. Selv om jeg alltid har likt å jobbe med kunst og håndverk var dette allikevel en slags vekker for meg, der jeg virkelig fikk se verdien av kunst, og uttrykksmulighetene det gir. Jeg ønsket derfor å sette meg litt dypere inn i hvordan man kan bruke kunst og håndverk i barnehagen.

I praksisbarnehagen min i Australia brukte de mye kunst og håndverk, og hadde flere ulike materialer stående fremme, slik at barna kunne bruke dem når de ville. Jeg fant ut at jeg ville se nærmere på deres måter å jobbe med kunst, og å finne ut hva deres tanker og begrunnelser for valg var. Jeg fant også ut at jeg hadde lyst til å se på hvordan vi jobbet med de samme aspektene her i Norge, da jeg så både likheter og ulikheter mellom norsk og australsk praksis.

Betydningen av det jeg ønsker å finne ut

Både den Norske og den australske rammeplanen nevner kunst og håndverk, og peker på viktigheten av det. I den norske rammeplanen kan vi lese at «Opplevelser med kunst og kultur i barnehagen kan legge grunnlag for tilhørighet, deltagelse og eget skapende arbeid» (Kunnskapsdepartementet, 2018, s.32). Den Australske rammeplanen, The Early Years Learning Framework (EYLF), har belonging, being and becoming (tilhørighet, å være og å bli) som hovedtema, og sier noe om hvordan kunstfagene kan bidra til barnas følelse av tilhørighet (Department of Education, Employment and Workplace Relations [DEEWR], 2009). EYLF har 5 learning outcomes (læringsutbytter) som sier noe om hva barna skal få ut av barnehagen i løpet av sin tid der, og learning outcome 4 og 5 i EYLF fremhever kunst og håndverk som en måte å hjelpe barna å nå disse målene. Learning outcome 4 har *Children are confident and involved learners* som overskrift, og handler om at barna skal bli selvsikre og

tar ansvar for egen læring. Learning outcome 5 har *Children are effective communicators* som tema, og handler om at barna skal bli trygge i sin kommunikasjon med omverdenen.

Både norske og australske barnehager er pålagt å følge sin rammeplan, og er dermed også pålagt å jobbe med kunst og håndverk.

Problemstillingen

Min problemstilling er: «Hvordan brukes kunst og håndverk i en barnehage i Norge, og hvordan brukes det i en barnehage i Australia?»

Oppgavens oppbygning

Jeg har nå presentert denne oppgavens tema og problemstilling. Deretter kommer metodekapittelet, der jeg beskriver de ulike metodene jeg har brukt for å samle inn data. Jeg ser på hvordan prosessen har vært, og har så et metodekritisk og etisk blikk på denne prosessen. Videre kommer teoridelen, der teoriene jeg har brukt blir presentert. Dette er teorier jeg mener belyser mine funn og min problemstilling ut fra min innfallsvinkel. Jeg vil så presentere mine funn, og deretter drøfte disse. Denne delen er delt opp i flere undertemaer, og under hvert tema vil først noen av funnene tilknyttet dette temaet bli presentert, før de drøftes ved bruk av relevant teori, og deretter vil nye funn bli presentert. Til slutt vil jeg komme med en oppsummering av oppgaven i en avslutning. Avslutningen vil etterfølges av en litteraturliste og vedlegg.

Metode

Vitenskapelig metode er ulike fremgangsmåter for å finne svar på ulike typer forsknings spørsmål (Bergsland og Jæger, 2016, s.66). Metoden sier noe om hvordan vi bør gå frem for å skaffe og etterprøve kunnskap (Dalland, 2014, s.111). Dalland refererer videre til Vilhelm Auberts formulering av metode: «En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet av metoder.»

Det kan være vanskelig å velge metode (Bergsland og Jæger, 2016, s.66), men når man har valgt én bestemt metode, er begrunnelsen at man mener den vil gi gode data og belyse spørsmålet på en god faglig måte (Dalland, 2014, s.111).

Det finnes flere former for metode, men i all hovedsak kan man si at det finnes to hovedtyper; kvantitativ og kvalitativ metode (Bergsland & Jæger, 2016, s.66). En kvantitativ metode gir

data i form av målbare enheter, mens en kvalitativ metode fanger opp meninger og opplevelser som ikke kan tallfestes eller måles (Dalland, 2014, s.112). Dalland sier også at man kan beskrive de som bruker kvantitative data som «tellere», og de som bruker kvalitative data som «Tolkere» (s.114). Kvalitativ forskning har et stort spekter av innsamlingsmetoder; observasjon, intervju, analyser av dokumenter, prosjekt, samtaler, bilder og videoopptak (Bergsland og Jæger, 2016, s.67). Når man bedriver denne typen forskning er tolkning en viktig del, og det er da viktig å være bevisst sin førforståelse, slik at man kan gjennomføre undersøkelsen så saklig som mulig (Bergsland og Jæger, 2016, s.68).

Innsamlingsstrategier

Problemstillingen baserer seg på et lite utvalg barnehager, og det vil derfor ikke være formålstjenlig å bruke kvantitativ metode. Jeg har valgt å bruke intervju og observasjon, da disse innsamlingsmetodene vil kunne gi mye informasjon, og fylle ut hverandre. Jeg benytter meg dermed av kvalitativ metode, da dette er den metoden mine innsamlingsmetoder ligger under.

Intervju

Kvale og Brinkmann sier at den som blir intervjuet, og intervjueren produserer kunnskap sammen (Dalland, 2014, s.151). Intervjuet skal ikke bare fortelle oss noe om den enkelte personen som blir intervjuet, men det skal helst si noe utover denne (Dalland, 2014, s.151). Jeg har valgt å bruke intervju som en av mine innsamlingsstrategier, da det vil kunne gi mye informasjon om hvordan barnehagen jobber, på relativt kort tid. Den som blir intervjuet blir gjerne kalt intervjuobjekt, respondent eller informant. Repstad forklarer ordet respondent som en «person som svarer på spørsmål», og en informant er en «lokalkjent person som forskeren får informasjon fra». Ordet intervjuobjekt sier ikke noe annet enn at denne personen er et objekt for våre spørsmål (Dalland, 2014, s.152). Jeg kommer til å bruke begrepet informant videre i dette kapitlet, da mine informanter er valgt fordi de har kunnskap om det jeg ønsker å finne ut av.

Før intervjuet i Norge utarbeidet jeg en intervjuguide. En intervjuguide fungerer som en sjekkliste for å sikre at alle emner blir dekt, og sørger for at intervjuet blir mer systematisk (Postholm, 2017, s.165). Intervjuguiden kan være en grov skisse over det som skal dekkes, eller den kan være mer detaljert, med nøyaktige formuleringer av spørsmål (Bergsland og Jæger, 2016, s.71). Intervjuguiden min var en blanding av disse to, da jeg hadde formulert hovedspørsmålene mine slik jeg ønsket å stille dem, mens oppfølgingsspørsmålene mine var

nedskrevet i stikkordsform. Dette for å kunne stille oppfølgingsspørsmålene på en måte som passet inn i samtalen som oppsto. Jeg brukte også observasjoner fra min tid i praksis i Australia for å komme inn på nye temaer.

Det Australske intervjuet ble gjennomført over mail, da store tidsforskjeller gjorde det vanskelig å få gjennomført et intervju over Skype. Dette intervjuet ble skrevet ut ifra intervjuguiden jeg hadde laget til intervjuet i Norge, slik at begge informantene svarte på spørsmål om de samme temaene og situasjonene, men med litt ulike vinklinger. Når jeg presenterte en observasjon jeg hadde gjort meg i praksis i Australia, fikk den australske informanten spørsmål om å begrunne de valgene som ble gjort, mens den norske informanten fikk spørsmål om hvilke tanker som dukket opp.

Observasjon

Observasjon er ett av de redskapene en forsker kan bruke for å samle inn data (Postholm, 2017, s.55). Dalland sier at en observasjon ofte blir tilfeldig og overfladisk, da observasjon er så selvfølgelig ved alt arbeid med mennesker at man sjelden tenker over at man observerer (2014, s.185). Da jeg var i praksis i Australia var jeg ikke helt sikker på nøyaktig hva jeg ønsket å skrive om i min bachelor, og visste heller ikke hva jeg skulle se etter. Mine observasjoner ble derfor styrt av hva jeg la merke til i praksis. Dette er observasjoner som passer godt inn i Dallands beskrivelse. Videre sier Dalland at ved å kombinere observasjon og intervju kan observasjonen gi de nødvendige forutsetningene for intervjuet, og intervjuet kan fylle ut det bilde observasjonen gir. Når man bruker mer enn én metode, blir det kalt metodetrianglering, som er et faguttrykk for bruk av mer enn én metode (Dalland, 2014, s.185). I mine intervjuer har jeg brukt noen av disse observasjonene for å gi et bedre bilde av hva jeg så i Australia, og for å høre de ulike tankene de hadde rundt disse situasjonene. På den måten kunne jeg få svar om de samme temaene og situasjonene fra begge informantene, selv om jeg ikke var til stede og kunne forklare hva jeg mente i det australske intervjuet.

Mine informanter

Når man skal velge informant, avhenger valget av hva man ønsker å vite (Dalland, 2014, s.163). Jeg har valgt personer ut ifra deres kunnskap, noe som Dalland beskriver som et strategisk valg. Dalland sier videre at det for studenter er mest aktuelt å intervju fagfolk, da de er primærkilder på sine områder (s.164). Dalland sier også at en fagperson vil kunne bidra til nye perspektiver på problemstillingen, og ofte har referanser til andre ressurspersoner og faglitteratur. De deler også samme «språk» som intervjueren, noe som bidrar til at sjansen for

å bli misforstått blir mindre (s.165). I et kvalitativt intervju er hovedpoenget å gå i dybden, og da kan det ikke være for mange intervjuobjekter (Dalland, 2014, s.165). Dalland sier at gode samtaler med en til tre personer kan gi mye stoff til en oppgave, og at det er bedre å begynne med få, for deretter å intervju flere om man ser at man har for lite data.

Jeg har valgt å intervju to personer, begge tidligere praksislærere. Jeg valgte disse to fordi de har kunnskap som gjør dem til gode informanter til dette temaet. Informanten i Norge jobber i en kunstbarnehage, og har hatt kunsthøgskole som sin fordypning, og det er dermed sannsynlig at hun har noe større kompetanse om kunst og håndverk i barnehagen enn en person som jobber i en vanlig barnehage, med en fordypning i noe annet, har.

Informanten i Australia er en av de få jeg kjenner innenfor barnehagesektoren i Australia, og det var derfor naturlig å spørre henne om å delta. Hun er norsk, og har tatt utdanningen sin i Norge, men har jobbet lenge i Australia. Dette gjør at hun har god kunnskap om forskjellene i praksisen mellom de to landene, og kan se kunst og håndverksperspektivet fra begge sider.

Jeg har valgt å gi mine informanter fiktive navn, for å skape en bedre flyt og gjøre teksten mer interessant. Jeg har valgt å gi informantene navn med samme forbokstav som landet de kommer fra, for å lettere huske hvem som er hvem. Informanten fra Australia gis navnet Anna, mens den norske informanten får navnet Nora.

Gjennomføring

Planleggingen av bacheloren min begynte ganske tidlig. Jeg begynte å tenke på tema og problemstilling i løpet av sommeren, og utviklet den videre mens jeg var i Australia. Jeg var ikke sikker på hva problemstillingen min skulle være, og jeg så ikke etter spesielle ting å observere mens jeg var i praksis, men la allikevel merke til en del ting som gjorde inntrykk på meg, eller var annerledes enn jeg var vant til, og dette var med på å styre mitt valg av tema. Mens jeg var i Australia spurte jeg både praksislærer og kunsthøgskolelærer om jeg kunne intervju dem til min bachelor, slik at jeg visste at jeg hadde noen informanter jeg kunne spørre om det ble nødvendig.

I første veiledning kom vi frem til at det ville være lurt å intervju en barnehagelærer her i Norge. Til min oppgave var det mest hensiktsmessig å intervju noen i en kunstbarnehage, da denne personen ville kunne gi en god innsikt i hvordan vi bruker kunst og håndverk i barnehagen i Norge. Det ble etter hvert tydelig at det var vanskelig å avtale tid for intervju, da min kontaktperson var veldig opptatt før påske. Intervjuet måtte dermed gjennomføres etter

påske, og det ble derfor en ganske hektisk siste måned før innlevering, da jeg ikke kunne gjøre så mye før intervjuet, men jeg fikk mye god informasjon, så det var verdt ventingen. Det Australske intervjuet gav ikke så alt for mye informasjon, da jeg hadde spurt om hvordan min informant jobber med de ulike aspektene innen kunst og håndverk, og hun overlater disse aktivitetene til andre på avdelinga. Jeg fikk derimot en begrunnelse for tanken bak de ulike observasjonene mine, så jeg fikk en del brukbar informasjon allikevel.

Intervjuet i Norge ble gjennomført på pauserommet i barnehagen. Det var satt av en halvtime til intervjuet, noe som gjorde at jeg måtte prioritere hvilke temaer jeg ville snakke om, for jeg hadde litt for mange spørsmål til å komme gjennom alle på en halvtime. Dette var noe jeg var forberedt på, og hadde allerede tenkt gjennom hvilke spørsmål og temaer som var de viktigste å komme gjennom. I tillegg til dette prøvde jeg å velge hvilket tema som skulle være neste ut ifra hva informanten min snakket om, slik at det ble en fin flyt i intervjuet. På slutten av intervjuet kom det noen inn på rommet, fordi de skulle ha et møte der. Vi pakket sammen, og var på vei ut, da de sa at de heller kunne ta møterommet. Informanten min kom på at dette var et møte hun skulle være med på, så vi måtte avslutte intervjuet, men jeg fikk stille et par avsluttende spørsmål for å runde av.

Analysearbeid

Det norske intervjuet ble foretatt ved hjelp av lydopptaker, og deretter transkribert. Jeg valgte å ikke transkribere på dialekt, men gjøre om til bokmål. Jeg beholdt derimot ordstillingen, så sant den gav forståelige setninger. Det Australske intervjuet kom skriftlig, og jeg trengte dermed ikke å transkribere det. Dalland sier at analyse er et granskingsarbeid, der utfordringen er å finne ut hva materialet forteller (2017, s.144). Etter at jeg hadde transkribert, skrev jeg ut begge intervjuene, leste gjennom, og satte meg deretter ned med markeringstusjer i ulike farger. Jeg bestemte ulike temaer til de ulike fargene, og satte i gang med å markere teksten i ulike farger, ut ifra hvilket tema som ble omtalt. Kategoriene jeg valgte samsvarer med overskriftene i funn og drøftingsdelen, i tillegg til at jeg hadde *nyttefag* og *følelsesfag* som egen kategori, men den forsvant på grunn av plassmangel. Etter dette skrev jeg ned alle funnene mine, med fokus på ett tema om gangen. Dette var starten på funn og drøftingskapittelet mitt. I mine funn har jeg i mange tilfeller valgt å ikke sitere informantene, men heller beskrive det de har svart. Jeg har valgt å legge meg tett opp til hvordan de svarte, og bruker deres ord der det er mulig. Jeg valgte denne løsningen fordi det gav en bedre flyt i teksten, og gjorde det lettere å få tak i essensen av det de sa. Jeg har også brukt de observasjonene jeg brukte i intervjuene som funn.

Metodekritikk

Det er viktig å være kritisk og reflektere over egen metode og innsamlingsstrategier, for ingen metode er feilfri (Bergsland og Jæger, 2016, s.80). Jeg vil nå rett et kritisk blikk på min metode, for å se sterke og svake sider. Innenfor kvantitativ forskning snakker de om reliabilitet, validitet og generalisering når man skal evaluere det metodiske arbeidet, men disse begrepene får en litt annen betydning innenfor kvalitative studier (Bergsland og Jæger, 2016, s.80). Bergsland og Jæger beskriver reliabilitet som noe som er knyttet til spørsmålet om troverdighet. Hvor pålitelig er materialet, og innsamlingen av den, og hvordan bearbeides, tolkes og analyseres det? Når jeg har valgt å ta opptak av intervjuet, for så å transkribere det, tolker jeg det dithen at dette øker oppgavens reliabilitet, da jeg har fått med alt som ble sagt, både det informantene sa, og det jeg sa. Det er viktig å huske på at informantens svar kan være preget av det hun tror jeg ønsker å høre, eller hun kan pynte på sannheten (Larsen, 2017, s.29). En annen svakhet er at informantene mine fra Australia er norske, noe som preger hennes syn og verdier. De svarene jeg får fra henne vil da nødvendigvis ikke være gjeldende for barnehagelærere fra Australia. Jeg har allikevel valgt å bruke henne som informant fordi hun har jobbet lenge i Australia, og har også tatt deler av utdanningen sin der, og vil dermed ha god innsikt i den australske måten å gjøre ting på.

Validitet handler om hvor relevante eller hvor godt dataene representerer det som skal undersøkes, og om resultatene er gyldige for det utvalget og det fenomenet som er undersøkt. Validitet handler om bekreftbarhet, om kvaliteten på forskningen, og om forståelsen støttes av annen forskning (Bergsland og Jæger, 2016, s.80). Ved å bruke flere metoder, metodetriangulering, fyller metodene ut hverandre, noe som kan være med på å styrke validiteten i forskningen (Dalland, 2014, s.185). Når vi observerer, forstår vi observasjonen gjennom våre subjektive, individuelle teorier, som baserer seg på tidligere erfaringer og opplevelser, og disse er med på å farge og fokusere på hva vi observerer (Postholm, 2017, s.55). En av svakhetene med oppgaven min er at observasjonene er tilfeldige, og i noen tilfeller skrevet ned ganske lenge etter hendelsen, som kan medføre at de observasjonene ikke helt samstemmer med det som faktisk hendte.

Generalisering handler om overførbarhet. Selv om tolkningene gjelder én bestemt undersøkelse, kan de overføres til andre situasjoner og sammenhenger. Målet i en kvalitativ studie er å gi rike beskrivelser av det man har studert, ikke å generalisere resultatene (Bergsland og Jæger, 2016, s.80). Selv om mine data bare omhandler to ulike barnehager, kan det godt hende at man finner likheter også i andre barnehager.

Etiske retningslinjer

Postholm sier at Det er viktig å følge etiske retningslinjer og tenke over etiske dilemmaer både før man begynner og underveis i arbeidet (2017, s.145). Bergsland og Jæger påpeker at behandling av personopplysninger er en viktig del av forskningsetikk, og at det er lovfestet at enhver person ikke skal bli krenket gjennom behandling av personopplysninger (2016, s.83). De sier videre at etiske dilemmaer kan knyttes til alle ledd i prosessen, både problemstillingen, datainnsamlingen, analyseringen og drøftingen. Forskerens etiske ansvar kan knyttes opp til tre hovedprinsipper:

Informert samtykke handler om at informantene blir informert om undersøkelsens mål, at undersøkelsen er frivillig, og at man kan trekke seg når som helst i studien (Bergsland og Jæger, 2016, s.83). Før jeg intervjuet mine informanter utarbeidet jeg et samtykkeskjema med informasjon om hva tema for oppgaven var, og informasjon om hvordan dataene ble oppbevart. De ble også informert om muligheten til å trekke seg.

Konfidensialitet innebærer at man ikke offentliggjør noen data som kan avsløre informantens identitet (Bergsland og Jæger, 2016, s.85). Jeg har valgt å gi mine informanter fiktive navn, for å beskytte deres identitet. Jeg har også valgt å kun beskrive detaljer om deres barnehager som er nødvendige å ha med i oppgaven.

Konsekvenser handler om hva som kan skje med informantene. Dette kan være skade eller alvorlige belastninger, men det kan også være fordeler som kommer av å delta i studien (Bergsland og Jæger, 2016, s.85). Da jeg spurte min norske informant om hun hadde fått noe ut av intervjuet, sa hun at fikk en vekker på at det var ting de burde bli bedre på.

Teori

Jeg vil nå presentere ulike teorier som sier noe om det jeg ønsker å undersøke. Jæger og Torgersen sier at lek ikke bare er en del av barndommen, men også en drivkraft i all kunst og skapende kulturell virksomhet (2016, s.44). Dette samsvarer med Winnicotts teori om at man er mest kreativ når man leker (Ross, 1978, s. 5). Her kan man se at lek og kunst går hånd i hånd, og jeg har derfor valg å bruke en del teori som også omhandler lek, da den allikevel vil omfatte kunst og håndverk.

Fagets egenverdi

Wright sier at hvis barn føler tilhørighet og har en formening om hvem de selv er, vil de føle seg trygge på at deres forsøk og ideer blir respektert (2012, s. 39). Videre sier hun at innenfor

kunst kan tilhørighet beskrives med begreper som verdsettelse og deling. For å støtte barns tilhørighet, gjennom kunst, må man skape et miljø som er funksjonelt og støttende, både følelsesmessig og fysisk. Kunst handler ikke bare om å gjøre ting. Gjennom kunst kan barn lære om seg selv, og kjenne på følelsen av tilhørighet.

Winnicott mener at en person er mest kreativ når man leker (Ross, 1978, s. 5). Han sier videre at personer som ikke kan leke, ikke kan være kreative, og at de ikke vil oppnå et fullverdig og tilfredsstillende liv, som kommer med kreativitet. Winnicott sier at enten så lever man kreativt, og føler at livet gir mening, eller så lever man ikke kreativt, og tviler på meningen med livet. Wright sier at Goodman og Piaget så på tankene som et instrument for å skape virkelighet (2012, s.197). Videre forklarer hun at det betyr at tankene hjelper oss å forstå vår verden, og å skape nye verdener. Hun sier at barn, gjennom lek, utforsker ulike sosiale hendelser, og ettersom deres forståelse av verden utvides, vil barna leke disse forandringene, og tilpasse seg nye forståelser i deres handlinger og interaksjon med andre. Det å bruke tankene til å skape verdener er et trekk ved kunst og kreativitet, ikke bare for barn men også for voksne.

Vi løser ulike oppgaver gjennom hele dagen (Bråten og Kvalbein, 2014, s.203). Bråten og Kvalbein sier at vi løser mange av disse oppgavene automatisk, mens andre ganger møter vi på utfordringer vi ikke umiddelbart har noen løsning på. Da ser vi gjerne på hvordan noen andre har løst lignende oppgaver. Uten evnen til å automatisere, repetere og kopiere handlinger ville livet vært vanskelig. Vi trenger disse evnene, men vi trenger også noe annet, vi trenger at vanetenkningen blir brutt jevnlig. Vi trenger nye ideer, og vi trenger kreative tilnærminger. Kreativitet er viktig for å løse hverdagens problemer. Vi kan beskrive kreativitet som evnen til å lage noe nytt, noe originalt og uventet (s.203). Bråten og Kvalbein sier at evnen og viljen til å tenke nytt mest sannsynlig er viktigere nå i dag enn noen gang. Sammenligner vi vår tid med tidligere tider er det en stor forskjell, nemlig den hurtige utviklingen og endringen. Vi vet ikke hvordan verden kommer til å se ut når dagens barn vokser opp, men vi kan gå ut ifra at de må være i stand til å finne nye løsninger. Vi må gi dem evnen til og troen på at de kan finne nye og gode løsninger, og i dette arbeidet vil kunstfagene være veldig viktige (Bråten og Kvalbein, 2014, s.204).

Barad har sagt at

Intraaktive prosesser gjør at det ikke er bare hjernen og hånden som former leiren, leiren former også hånden og hjernen, og at læring skjer i mellomrommet, i

rommet mellom mennesker og ting, materialer og miljøer som intraagerer og dermed skaper og omskaper hverandre (Waterhose, 2013, s.36).

Barad bruker begrepet *intraaktiv*. Dette begrepet er en slags utvidelse av begrepet interaktiv, der interaktivitet er medmenneskelige relasjoner, mens intraaktivitet omhandler hele konteksten, med andre ord alle levende organismer og fysiske omgivelser, som sted og rom, gjenstander og artefakter. Begrepet innebærer at mennesker, ting, materialer og omgivelser vil påvirke hverandre i ulike prosesser (Waterhose, 2013, s.36).

Gjenbruk og materialtilgjengelighet

Wright sier at for å støtte barns følelse av tilhørighet, bør materialbruken være allsidig, for å tilpasse seg ulike behov (2012, s. 39). Videre sier hun at barna bør vite hvor de kan finne de ulike materialene, og bør kjenne på at de kan eksperimentere. For å sikre at barna kjenner et eierskapsforhold og kjennskap til materialene, bør barna få være med på å utforme oppsett, vedlikehold og dekorasjon av miljøet. Det bør være mange ulike materialer, som gir rom for flere typer bruk. Det å lage kunst kan til tider være en rotete prosess, men det er også viktig å ta vare på materialene og holde orden. Dette gjør at barna lett finner det de skal ha, og sørger for at materialene er i orden. Som en del av den kunstneriske prosessen, kan man lære barna viktigheten av å ta vare på miljøet og materialene, og å rydde opp og holde orden (s.40).

Gjenbruk handler om å bruke noe om igjen, også på nye måter og kanskje i en ny sammenheng. Gjenbruk kan være når noen arver en genser av storesøsken, eller når man kjøper noe på loppemarked. Gjenbruk kan også være når noen syr om sengetøyet til en kjole, eller lager leker av dorullkjerner (Bråten og Kvalbein, 2014, s.23). Noen ganger er gjenstanden uforandret, og andre ganger skapes det noe nytt. Begge deler er gjenbruk. Det viktigste med gjenbruk er at tingen faktisk blir brukt, og ikke kastet (Bråten og Kvalbein, 2014, s.24).

Når du bruker gjenbruksmaterialer i en formingssammenheng vil man gi barna mulighet til å erfare at ting ikke bare er noe vi bruker og kaster, men at det er en ressurs med høy verdi (Bråten og Kvalbein, 2014, s.26). Arbeid med gjenbruksmaterialer vil ofte skape god kunnskap om materialenes egenskaper. Noen materialer tåler mye, andre tåler lite. Materialene kan brukes til ulike ting, og har ulik holdbarhet. Gjennom utforskning av materialer og kvaliteter kan barna bli bevisste disse forskjellene.

Waterhouse sier at man finner mange ulike begreper i litteratur om gjenbruksmaterialer. Man kaller det udefinert materiale, overskuddsmaterialer, hverdagsmaterialer, ombruksmaterialer, verdiløse materialer, verdifulle materialer, gratismaterialer, skrotmaterialer eller søppelmaterialer. Alle disse benevnelsene er uavhengige av hva materialets egenskaper og opprinnelse er, men knytter materialet til en kontekst og en verdi. Waterhouse sier at hun gjerne bruker benevnelsene innovative materialer eller kreativitetsfremmende materialer, fordi hun mener at man må tenke annerledes når man møter disse materialene kontra mange andre materialer. Mange av gjenbruksmaterialene har en tilknyttet historie i form av sin tidligere funksjon. For å forvandle eller transformere en gjenstand må den brukes på en ny måte, den må løsriveres fra sin tidligere funksjon og sees på som et materiale med de begrensningene og egenskapene som ligger i selve materialet objektet er laget av, for så å sette det inn i en ny kunstnerisk sammenheng (2013, s.85-86).

Ifølge Waterhouse er det mange som begrunner bruken av gjenbruksmaterialer med at det er gratis, mens Waterhouse ønsker at man skal bruke det fordi det er gode materialer. Hun mener at det skal være materialer som fremmer og styrker barns kunstneriske og kreative kompetanse, som har kvaliteter i skapende arbeid og har kvaliteter som skiller seg fra annet materiale man finner i barnehagen. At materialet er gratis er en bonus, men for at de skal kunne brukes må de ha noen materielle kvaliteter som påvirker det ferdige uttrykket (2013, s.86).

Det å transformere ulike materialer er en spennende prosess som handler om å utforske, oppdage og eksperimentere med materialet i en skapende prosess som kan utvikle barnas kreative tankemønstre og handlingssett. Gjennom bruk av materialet og i dialog kan man utvide barnas forståelse av produksjon, forbruk, natur og miljø (2013, s.87).

Waterhouse stiller spørsmål ved om det finnes et klart skille mellom materialer og ting, eller om det kommer an på hva vi betrakter det som. Hun bruker fortellingen om Knerten som et eksempel, der knerten går fra å være en rot til å bli besjelet, rota har fått et nytt innhold, uten at det er gjort noe med den. Hun sier at når Lillebror oppdager Knerten i trerota, kan det være på grunn av hans estetiske oppmerksomhet eller persepsjon. Vi kan definere estetisk persepsjon som en måte å erfare verden på, der man møter verden sanselig innstilt. Stolniz har sagt at estetisk orientering handler om å vie oppmerksomhet til noe kun for å verdsette hvordan det ser ut, høres ut eller kjennes ut. Videre snakker Waterhouse om hvordan Gibson er opptatt av ulike gjenstanders *affordances*. Affordance handler om hva gjenstandene «afford

to us», hva de kan tilby oss. Affordance sier noe om at vi må se omgivelsenes, materialenes og tingenes potensial (Waterhouse, 2013, s.81). I en skapende prosess er det en fordel å kunne forholde seg til omgivelsene på ulike måter. Waterhouse tror at en estetisk innstilling gir oss mulighet til å se omgivelsenes og tingenes affordances (Waterhouse, 2013, s.82).

Waterhouse skriver om ReMida-sentrene som finnes rundt omkring i Norge (2013, s.87). Disse sentrene samler inn overskuddsmaterialer fra lokal industri, sorterer materialet, og legger til rette for at barn i barnehage og skole kan komme og utforske materialene, og ta med seg noe tilbake til barnehagen. Her blir materialene sett på som en ressurs, og gjennom samarbeid med slike sentre vil man kunne gi barn tilgang på et rikt og variert utvalg av materialer (2013, s.87).

Når man skal snakke om kvaliteten på forming er det lett at man ender opp med å beskrive produktet, og i verste fall kan man ende opp med at det er produktet som bestemmer om læringsaktiviteten har kvalitet eller ikke (Bråten og Kvalbein, 2014, s.201). Det er ofte produktet som er det eneste synlige etter en prosess. Produktet er viktig i form av å være et mål for prosessen, og som motivasjon for fremtidige prosjekter, da vi alle er avhengige av å oppleve mestring. Når man får til noe får man lyst til å prøve noe nytt (s.201). Samtidig vil mange også argumentere for at produktet er uviktig, og at det er prosessen som er det viktigste. Når man jobber med gjenbruksmaterialer er det mange som vil fokusere på prosess. Bråten og Kvalbein mener det er viktig å ha rom for både prosess og produkt når man arbeider med gjenbruksmaterialer. De sier at i ethvert produkt ligger det en prosess, og i de fleste prosesser vil det være en slags tanke om produkt. Prosessen er alltid viktig når man jobber med barn, for det er der læringen og opplevelsene er. Det kan også være lurt å dokumentere underveis i prosessen. Dokumentasjon tydeliggjør prosessen for andre, og kan synliggjøre at prosessen er et mål i seg selv. Det vil også kunne øke barnas bevissthet og utbytte av å kunne gå tilbake for å se på prosessen (Bråten og Kvalbein, 2014, s.202).

Læringstrykk, en trussel mot kunstoffagene?

Anne Greve, barnehagelærer og førsteamanuensis ved Høgskolen i Oslo og Akershus, sier i et intervju at hun mener at et større læringspress og mer voksenstyring truer leken (Jonassen, 2017). Før dette intervjuet hadde Høyre fremmet et forslag om norskundervisning i barnehagen. På spørsmål om hva hun syntes om dette svarte Greve at det er helt vanvittig. Hun stiller spørsmål om hvorfor barnehagen skal «levere fiks ferdige barn» til skolen. Greve undrer seg over hva det er vi holder på med når vi lager førskoleopplegg slik at femåringene

kan lære seg å gå på skole, mens de fortsatt er i barnehagen. Hun sier at «de lærer fort nok å kjede seg, så la dem leke og blomstre det siste året!» I et innlegg på sin egen blogg (innlegget er også publisert i avisa Vårt Land) sier Anne Greve at i noen barnehager er det laget førskoleopplegg der det virker som om barna allerede har begynt på skolen, med lærerstyrte aktiviteter flere timer om dagen (2018).

Kristin Vinje, utdanningspolitisk talskvinne for Høyre, har sagt at hun er tilhenger av tidlig systematisk læring for femåringene (utdanningsforbundet, 2014, s.8). Vinje stiller spørsmål om vi skal gjøre barnehagen mer strukturert, eller eventuelt å la barna begynne på skolen når de fyller fem (utdanningsforbundet, 2014, s.9). Hun sier videre at hun «er enig i at lek og læring går hånd i hånd, men barnehagen ivaretar ikke i dag den mer målrettede opplæringen, dersom vi mener den er et gode for barnet.» Løkke presiserer at det kommer stadig mer dokumentasjon på at målstyrt innsats virker mot sin hensikt (2016). Skram sier at barn og unge helt opp i 10 års alderen får flestparten av sine kunnskaper og ferdigheter gjennom lek (2014, s.12).

Vinje forklarer at hun mener at femåringene må ha en pedagogikk som er tilpasset deres behov (utdanningsforbundet, 2014, s.8). Danielsen Wolf sier at seksårsreformen ble innført med en stor del barnehagepedagogikk, men etter kort tid ble første klasse mer *skolsk* enn barnehagepreget (utdanningsforbundet, 2014, s.14). Danielsen Wolf sier videre at hun ut ifra den erfaringen tror vi kan si at det ikke er gunstig med skolestart for femåringene. Både femåringene og de yngre barna vil ha best nytte av en pedagogikk som fokuserer på sammenhenger mellom omsorg, lek og læring, for dette vil stimulere deres læringsprosesser best. Vinje sier hun synes det er helt greit at barnehagepedagogikken forsvant fra første klasse (utdanningsforbundet, 2014, s.9) Hun sier «Jeg synes det er positivt at seksåringene faktisk lærer noe som førsteklassinger i dagens skole.» Danielsen Wolf tror noe av årsaken til at barnehagedidaktikken forsvant kan være at det er vanskelig å dokumentere hva barna lærer av barneinitierte aktiviteter (utdanningsforbundet, 2014, s.14). Hun sier videre at det kan være vanskelig for pedagogene i barnehagen å synliggjøre den læringen som finner sted i barnas egeninitierte aktiviteter. En av måtene man kan takle denne utfordringen kan være å sette i gang voksenplanlagte og styrte aktiviteter, fordi disse er mer forutsigbare og lettere å dokumentere. Danielsen Wolf sier at det kan være vanskelig å balansere det å synliggjøre læringen samtidig som man opphøyer lekens egenverdi. Greve er helt enig i at barn skal lære noe i barnehagen, men sier at spørsmålet er hva de lærer og hvordan (Jonassen, 2017).

Funn og drøfting

Fagets egenverdi

Nora sier at når man ser på kunst og håndverk i et lekperspektiv, så synes hun det har mye synonymt med hva lekens verdi er. Hun har sett at barna ofte tar i bruk materialene fra kunst og håndverkfaget inn i leken sin, og at de for eksempel kan tegne ei tegning, for så å skape ei fortelling i tegninga. Anna anser kunst og håndverk som viktig i form av å gi barna redskaper og metoder for å uttrykke tanker, ideer og meninger på andre måter enn skrift og tale. Nora sier at «den største og viktigste grunnen til at vi holder på med kunst og håndverk er at det gir en mening, at det gir en glede å holde på, at det er en berikelse for leken til barna, og at det gir gode impulser for videre utforskning i lek.»

Det Nora sier passer godt inn i Winnicotts teori om at man er mest kreativ når man leker (Ross, 1978, s.5). Når Winnicott sier at en person som ikke kan leke ikke kan være kreativ, kan vi tolke det dithen at lek og kreativitet er sterkt forbundet (Ross, 1978, s.5). Det at Nora velger å se på kunst og håndverk i et lekperspektiv kan tyde på at hun er enig med Winnicott. Når Anna sier at hun bruker kunst og håndverk for å gi barna ulike metoder for å uttrykke seg, gir hun barna de erfaringene de trenger for å kunne utforske og uttrykke sin forståelse av verden. Wright har skrevet om at tankene er et instrument for å skape virkelighet, og for å skape nye verdener (2012, s.197). Når barna i Noras barnehage tegner tegninger, og skaper fortellinger ut ifra dem, skaper barna nye verdener, der de kan utforske ulike hendelser. Det å bruke fantasien for å skape ulike verdener er et trekk ved kunst og kreativitet, både for barn og voksne (Wright, 2012, s.197).

Bråten og Kvalbein sier at for å løse de oppgavene man bruker i løpet av en dag er man avhengig av å kunne automatisere, repetere og kopiere, men vi trenger også at vanetenkningen jevnlig blir brutt (2014, s.203). De sier at vi trenger nye ideer og kreative tilnærminger. Både Anna og Nora er enige i at kunst og håndverk er viktig for at barna skal kunne skape mening og uttrykke seg. Gjennom bruk av kunst og håndverk får barna utfordret sine kreative sider. De får muligheten til å prøve ut egne tanker og ideer, og kan igjen bruke disse egenskapene inn i lek og hverdagslige utfordringer. Bråten og Kvalbein tror at det nå, mer enn noen gang, er viktig å kunne tenke nytt, fordi verden forandrer seg så fort (2014, s.204). Når Anna og Nora gjennomfører kunst og håndverksfaglige aktiviteter sammen med barna, kan de være med på å gi barna de redskapene de trenger for å møte verden.

Det var et barn som slet med å interagere med de andre barna, og dette hadde blitt tatt opp på personalmøte tidligere på dagen. Det var diskutert ulike måter å få dette barnet inn i lek, og en av de metodene det ble kommet frem til var å finne et annet barn som de mente kunne være en god lekekamerat for ham. Senere på dagen hadde en av personalet tatt med seg denne gutten og ei jente inn, og satt dem ved malebordet. Barna hadde et godt samspill, og snakket sammen om hva de malte, og viste maleriene til hverandre underveis.

Anna sier at dette er en metode de har brukt flere ganger. Som regel bruker de maling, tegning eller fargelegging til dette. På spørsmål om hva fokuset på relasjoner mellom barn gjør med relasjonen barnet har til materialet, svarer hun at når samspillet med barna oppleves som positivt, blir aktiviteten ofte positiv.

Ved å hjelpe barnet inn i lek med andre vil personalet kunne hjelpe ham å finne sin plass, og dette vil kunne øke hans følelse av tilhørighet. Wright har sagt at når barn føler tilhørighet og er trygge på seg selv, vil de føle seg trygge på at deres tanker, meninger og utprøvinger blir respektert (2012, s.39). Hun sier videre at gjennom kunst kan barna lære seg selv å kjenne, og kjenne på en følelse av tilhørighet. Dette bygger opp under de metodene som blir brukt i Annas barnehage. Wright sier at for å støtte barns tilhørighet gjennom kunst, er det viktig å skape et miljø som er funksjonelt og støttende, både fysisk og følelsesmessig (2012, s.39). Ved å ta disse to barna inn sørget den ansatte for at det ikke var noen forstyrrende elementer rundt dem, da resten av barna var ute. Dette gjorde at barna kunne fokusere på sine malerier og hverandre. Den ansatte var til stede i rommet, nært der barna satt, for å kunne støtte dem om det var nødvendig.

Når man jobber med kunst og håndverk trenger det ikke bare å være relasjoner mellom mennesker, men det kan også være en relasjon mellom personen og de materialene som brukes. Barad snakker om intraaktivitet, der også miljøet og materialene er noe man kan ha en relasjon med (Waterhouse, 2013, s.36). Når hovedpoenget med aktiviteten er å fokusere på relasjonen mellom barna, er det en fare for at relasjonen mellom hvert barn og materialet ikke er til stede. Anna sier at når samspillet mellom barna oppleves som positiv, blir aktiviteten ofte positiv. Selv om barna kanskje ikke har en så stor relasjon til materialet der og da, vil en positiv opplevelse forhåpentligvis spille inn på barnas oppfattelse av materialet. Om barna blir tilbudt den samme aktiviteten uten dette fokuset på medmenneskelige relasjoner, vil de allikevel få muligheten til å oppleve intraaktiviteten.

Gjenbruk og materialtilgjengelighet

I barnehagen i Australia var det alltid ulike kunstartikler tilgjengelig. Tidligvakta satte opp rommet, og det ble alltid sørget for at det var flere typer materialer tilgjengelig. Bord med maling og ulike gjenstander og bilder som inspirasjon, tegning, modelleire, magneter, Lego, pappesker og annet som kunne brukes til å konstruere ting.

Nora sier at for å kunne ha materialer tilgjengelig for barna så må det være opparbeidet en kultur for det, der ting får stå fremme uten at det blir ødelagt eller at noen tømmer ut malinga. Hun forteller at de for et år siden ikke hadde maling stående fremme for barna, men etter å ha jobbet med det, har de nå malingen tilgjengelig for de eldste. Hun tenker at om man får til å gjennomføre tilgjengeligheten av materialer, så er det veldig bra, men hun ser også muligheten for at det kan bli en del kaos. Anna sier at det å ha materialer tilgjengelig er noe de jobber med gjennom hele året. De har mange barn på avdelingen, med varierende alder og interesser, og ønsker derfor å tilrettelegge for at barna skal ha ulike valgmuligheter. Det å komme til det stadiet at de har mange materialer tilgjengelig er en prosess hvert år. På starten av barnehageåret bruker de mye tid på å gjøre barnegruppa kjent med ulike materialer og forventninger, og starter derfor med et mindre utvalg som de roterer rundt på. For noen barn, sier Anna, kan det å ha mange tilgjengelige materialer åpne mange muligheter for uttrykk, mens andre barn kan bli overveldet.

Barnehagen til Anna har noe fast materiale som alltid er tilgjengelig, og så har de mye som blir tilbudt i perioder på 2-4 uker. Dette er mest for å unngå at barna blir mettet på en type uttrykk, mens de samtidig skal ha tid til å fordype seg i det som interesserer dem. Det er også for å sikre at alle barna får mulighet til å delta, da deltids plass er mer vanlig enn fulltid.

For å støtte barns følelse av tilhørighet, sier Wright at det bør være en allsidig materialbruk, som er tilpasset ulike behov (2012, s.39). Barnehagen til Anna har tilgjengelige materialer nettopp for at barna skal kunne velge materialer ut ifra deres behov. Nora ser fordelene ved å ha ulike materialer tilgjengelig for barna, men ser også utfordringene ved det. Om barna ikke er trent opp til å ta vare på materialene, og sette dem på plass igjen etter bruk, vil tilgjengeligheten skape mer kaos og tapte materialer enn det vil gi utbytte. Wright sier at man kan øke barnas eierskapsforhold og kjennskap til materialene ved å la dem være med på å utforme rommet, utføre vedlikehold av materialene, og dekorere rommet (2012, s.39). Videre sier Wright at det er viktig å at vare på materialene, og holde orden i dem, for dette gjør at

barna lett finner det de skal ha. Hun sier at man, som en del av den kunstneriske prosessen, kan lære barna viktigheten av å ta vare på materialene, å rydde opp og å holde orden. Barnehagen til Anna ser ut til å følge Wrights metode, da de introduserer barna for et materiale om gangen, og lar dem bli kjent med det, før de introduserer et nytt. På denne måten får barna tid til å få kjennskap til de ulike materialene, og hvordan man tar vare på dem. Barna får også vite hvilke forventninger som kommer med det å ha materialene tilgjengelig, og lærer derfor også om å holde orden på utstyret.

I barnehagen til Anna sto det et staffeli og maling ute hver dag. Midt på dagen var det hvilestund, og de som ikke skulle sove satt ute og holdt på med rolige aktiviteter. Til denne rolige tiden ble det tatt ut tegnebøker og blyanter. Flere av kunstaktivitetene ble også tatt med ut.

På spørsmål det er bevisst om de tar med kunst og håndverksaktiviteter ut svarer Anna «Ja. Det tilbys som «hvileaktiviteter» når andre barn sover.» De aktivitetene de gjerne tar med ut er tegning, maling og konstruksjonslek.

Når det gjelder tilgjengelighet i uterommet forteller Nora at de som regel bare har kunst og håndverksmaterialer ute når de har planlagt noe. Tidligere har de hatt maling stående ute, med ark stiftet opp på veggen, men de fant ut at det ble mye sand i malinga, og det var vanskelig å holde orden på utstyret. Hun sier videre at omfanget av kunst og håndverksmaterialer ute avhenger av hvordan du ser på det, for de jobber mye med landart, så naturen byr også på en del gode materialer. Det avhenger av hvor flinke de voksne er til å se rommet affordances, for da blir det lettere å introdusere det for barna, som igjen tar det i bruk selv. Ellers har de planker og spiker tilgjengelig for barna, og den slags ting, men ikke typiske innematerialer. Barna kan spørre om å ta dem med ut, men da blir dette tilbudet begrenset til de barna som er trygge nok til å spørre om det.

Det Nora sier om at naturen byr på mange materialer går igjen i det Waterhouse snakker om. Waterhouse stiller spørsmål om det er et tydelig skille mellom materialer og ting, eller om det har med hvordan vi ser på det å gjøre (2013, s.81). Hvordan vi ser ting er påvirket av vår estetiske persepsjon. Estetisk persepsjon handler om å møte verden sanselig innstilt, om å vie noe oppmerksomhet, kun for å verdsette dets estetiske kvaliteter (Waterhouse, 2013, s.81). Når barnehagen til Nora leter etter materialer i naturen, bruker de estetisk persepsjon, for å se hvilke muligheter de ulike gjenstandene har. Nora snakker om å se rommets affordances. Waterhouse sier at affordance handler om å se potensialet i omgivelsene, materialene og

gjenstandene (2013, s.81). Når ansatte og barn i barnehagen blir flinke til å se de ulike gjenstandenes affordances, vil de ikke nødvendigvis ha behov for typiske kunst og håndverkfaglige materialer, da de har andre naturlige materialer tilgjengelig for å uttrykke seg med. Waterhouse sier at det i en skapende prosess er en fordel å kunne forholde seg til omgivelsene på ulike måter (2013, s.82).

Det er stort fokus på gjenbruk og resirkulering i barnehagene i Australia, og dette kommer til uttrykk i materialene de bruker i K&H aktiviteter, og hvilke materialer de har tilgjengelig.

Når det gjelder gjenbruk, sier Nora at dette er noe de kunne blitt mye bedre på. De kjøper inn mye materialer fra store aktører, men disse materialene blir til gjengjeld brukt flere ganger, så hun tenker at sånn sett kan man si at de har et fokus på gjenbruk, men de er veldig dårlige på å dra på gjenbruksstasjoner for å skaffe gjenbruksmaterialer. Nora synes at gjenbruk er meget interessant, og tenker at det er veldig aktuelt nå, med tanke på miljøpolitikken vår. Hun sier at «barna er jo våre nye borgere, så det at de blir bevisste en gjenbruksholdning, det er ekstremt viktig.» Nora tror også at alle, til og med de som er gode på det, kan bli enda bedre på gjenbruk.

Gjenbruk handler om å bruke noe om igjen, både på den måten det var laget for å brukes, og på nye måter og i nye sammenhenger (Bråten og Kvalbein, 2014, s.23). Bråten og Kvalbein sier at det viktigste med gjenbruk er at gjenstanden blir brukt, og ikke kastet «2014, s.23). Med denne beskrivelsen av gjenbruk, kan man si at også Noras barnehage bedriver gjenbruk når de bruker de materialene de har kjøpt inn flere ganger, istedenfor å bruke dem til det de først var tenkt til, og så kaste dem. Det finnes ulike ReMida-sentre rundt om i Norge, der man kan dra for å ta med seg ulike overskuddsmaterialer fra lokal industri tilbake til barnehagen (Waterhouse, 2013, s. 87). Det finnes et slikt senter i nærheten av barnehagen til Nora, men de er sjeldent der for å skaffe materialer.

Nora trekker inn den miljøpolitikken vi ser for tiden, og sier det er viktig at barna blir bevisste en gjenbruksholdning. Bråten og Kvalbein sier at barna får mulighet til å erfare at ting ikke bare er noe vi bruker og kaster, men at det er ressurser med høy verdi, når de får bruke gjenbruksmaterialer i formingssammenheng (2014, s.26). Dette sier også Waterhouse noe om, når hun sier at barn, gjennom bruk av materialet og i dialog, kan utvikle forståelse av produksjon, forbruk, natur og miljø (2013, s.87)

I barnehagen til Anna er gjenbruksmaterialene tilgjengelige for både voksne og barn. Nora forteller at hun ønsker å ha ulike stasjoner inne på kunstrommet der det myldrer av ulike gjenbruksmaterialer, som melkekartongkorker, men at de har en lang vei å gå for å kunne ha det fremme uten at det blir rot i det, da barna ikke er vant til å ha så mye tilgjengelig.

Arbeid med gjenbruksmaterialer vil kunne bidra til god kunnskap om materialenes egenskaper (Bråten og Kvalbein, 2014, s.26). Ulike materialer kan brukes til ulike ting, og gjennom utforskning av materialer kan barna bli bevisste forskjellene (Bråten og Kvalbein, 2014, s.26). Ved at Annas barnehage har gjenbruksmaterialer tilgjengelige for alle, gis barna muligheten til å utforske de ulike kvalitetene og bruksområdene, både alene, sammen med andre barn og sammen med voksne. Her er vi igjen inne på det med materialtilgjengelighet. Noras barnehage jobber med å ha materialer fremme, og vil derfor også kunne gi barna muligheten til å utforske gjenbruksmaterialer selv, når de har innarbeidet en kultur for å ha det stående fremme.

Barnehagen til Nora har ingen spesiell måte å organisere innsamling av gjenbruksmaterialer på. De spør av og til foreldre om de kan ta med seg en enslig sokk eller et syltetøyglass til aktiviteter de har planlagt. Nå skal barna ut på tur for å plukke søppel, for så å vaske det, tørke det og så lage et bilde med det. Nora sier at hun «tror det er lettere for barna å bli fantasifulle rundt gjenbruksmaterialer, kontra en satt greie, da de ikke har noen satt funksjon, det er ikke bestemt hva det skal brukes til.» I barnehagen til Anna oppfordrer de foreldrene til å bidra med gjenbruksmaterialer når de har behov for mer. De blir også kontaktet av bedrifter i nærmiljøet, hvor de har tidligere foreldre som jobber. De gjenbruksmaterialene Annas barnehage bruker er gjerne papir fra bedrifter, som ellers ville gått i søpla, kartonger, rene matbeholdere og ren plastemballasje.

Ifølge Waterhouse må man tenke annerledes når man møter gjenbruksmaterialer i forhold til mange andre materialer (2013, s.85). Hun sier at mange av materialene har en historie i form av sin tidligere funksjon, og for å kunne bruke en gjenstand på en ny måte må den sees på som et materiale med de begrensningene og egenskapene som ligger i det materialet objektet er laget av. Når barna i Noras barnehage skal lage et bilde med søppel de har plukket mens de var på tur, er de nødt til å se på gjenstandene med andre øyne enn ellers. Nå må de se på hva hver enkelt gjenstand kan gjøre for bildet, i form av farge, tekstur og størrelse, heller enn hva den ble brukt til før.

Barnehagen til Anna bruker mange gjenbruksmaterialer, og får foreldre til å komme med mer, når det begynner å minke i beholdningen. Waterhouse er opptatt av at man skal bruke gjenbruksmaterialer fordi det er gode materialer som fremmer og styrker barnas kunstneriske og kreative kompetanse, og som skiller seg fra annet materiale man finner i barnehagen (2013, s.86). Annas barnehage bruker mye beholdere og papir, som kan brukes til mye forskjellig. Gjenstandene er laget av materialer som er kjente for barna, og som er lette å manipulere. På denne måten kan barna jobbe selvstendig med materialene, og kan uttrykke seg på den måten de vil. Waterhouse sier at det å transformere ulike materialer er en spennende prosess, som lar barna utforske, oppdage og eksperimentere, og utvikle kreative tankemønstre og handlingssett (2013, s.87). Dette bygger opp under Noras tanker om at det er lettere å være fantasifull med gjenbruksmaterialer, da materialene er åpne.

Mens jeg var i praksis hadde barnehagen et prosjekt, der de fikk foreldrene til å komme med pappesker og andre tinga barna kunne bruke til å lage noe. Før barna fikk begynne å jobbe med materialene, måtte de først bestemme seg for hva de skulle lage, og lage en arbeidstegning. Deretter fikk de begynne å konstruere. Når de ikke ville mere skrev de navn på konstruksjonen sin, og satte den på ei hylle. Når de da senere ville lage noe mer, måtte de hente konstruksjonen sin og fortsette å bygge på den.

Anna sier at tanken bak dette prosjektet var todelt: de ville ha fokus på resirkulering og gjenbruk, i tillegg til å utfordre barna til å tenke gjennom og planlegge før de startet. I prosjektet hadde de fokus på prosess, der det barna laget var mindre viktig. Nora påpeker at når man jobber med gjenbruksmaterialer man må fokusere på prosess, ikke produkt, da produktet i seg selv ikke nødvendigvis blir veldig fint, men vil synliggjøre en god prosess.

Når man snakker om kvaliteten på et prosjekt, kan man lett ende opp med å beskrive produktet, og i verste fall er det produktet som bestemmer om læringsaktiviteten var bra eller ikke (Bråten og Kvalbein, 2014, s.201). Når man hører om prosjektet er det lett å tenke at fokus her var produkt, frem til man hører begrunnelsen og tankene bak. Anna og Nora er her enige i at prosessen er viktig, og at det er det man bør fokusere på. Bråten og Kvalbein mener det er viktig å ha rom for både prosess og produkt, og sier at prosessen er viktig, for det er der all læringen og opplevelsene er, og så vil produktet være en motivasjon for fremtidige prosjekter (2014, s.202). Dette bygger opp under det Nora sier om at produktet i seg selv ikke vil være fint, men vil synliggjøre en god prosess.

Læringstrykk, en trussel mot kunstoffagene?

Nora påpeker at kunst og håndverk har en unik mulighet til å belyse andre fag, som matte og norsk, og at man ved hjelp av kunst og håndverk kan få læringa til å bli morsommere. Dette mener hun imidlertid at skolen kan ha et større fokus på, og at i barnehagen bør fokuset være på fagets egenverdi. Anna sier at hun bruker kunst og håndverk både som nyttefag og som følelsesfag. Hun bruker kunst for å øke barnas forståelse rundt tema de jobber med, slik som litteratur. I tillegg bruker hun kunst som opplevelse og uttrykksmetode. Nora sier at kunst og håndverk fint kan være et nyttefag, men at de har en veldig stor overvekt på det som et følelsesfag. Nora mener at det er viktig å gi barna kompetanse innenfor faget for at de skal få oppleve at det er gøy å sitte der, og at de skal få tilgang til flere arenaer for lek, ikke for at de skal bli skoleklare.

Skolestarterne hadde gruppeaktiviteter hver dag, som gikk ut på å forberede barna til å begynne på skolen. Ofte innebar disse aktivitetene fokus på bokstaver og tall. Flere av aktivitetene jeg så på inneholdt kunst og håndverk, der barna skulle fargelegge, klippe ut, tegne, etc.

Anna sier at de kunst og håndverksfaglige valgene her mest er et forsøk på å unngå at aktivitetene rundt tall og bokstaver blir for skolebasert. Hun sier også at det i Sydney er vanlig å snike inn skolekunnskaper i barnehagen gjennom «lek». «Australia som nasjon har et stort fokus på akademiske ferdigheter, hvor en del ansatte strekker seg langt for å tilfredsstille krav fra foreldrene.» Nora tror at et større læringstrykk er med på å øke tiden barna bruker på voksenstyrte aktiviteter. Barna er i barnehagen en viss tid, noe som gir de ansatte en tidsbegrensning på alle inntrykk barna skal få. Desto mer læringsfokus du får, desto mer påvirker det arbeidet i barnehagen, om man ikke selv er veldig bevisst dette. «Om man som pedagog ikke brenner for leken, så er det veldig enkelt at læringstrykket tar overhånd over det som egentlig er viktig i hverdagen, så det tror jeg ikke, det vet jeg.» Så det betyr, sier hun, at de voksne i barnehagen må vite hva som faktisk er viktig, og klare å sette lys på det.

Greve tror et større læringspress og mer voksenstyring truer leken (Jonassen, 2017). Hun mener at barna må få leke og blomstre, også det siste året. Dette bygger opp under det Nora sier om at et høyere læringstrykk vil gå ut over leken. I Australia er dette læringstrykket til stede, da både foreldre og samfunnet generelt har et stort fokus på akademiske ferdigheter, og vi kan tenke oss at dette trykket er en av grunnene til at barnehagen har et voksenstyrt opplegg med de eldste barna hver dag. Dette trykket kan man også finne igjen i Norge. Høyres

utdanningspolitiske talskvinne, Kristin Vinje, har sagt at hun ønsker systematisk læring for femåringene, og ser ikke bort fra at de kunne ha begynt på skolen (utdanningsforbundet, 2014, s.8). Hun har også sagt at hun ikke hadde noe imot at 1.klasse ble mere *skolsk*, da hun synes det er viktig at barna faktisk lærer noe. Mye av disse tankene kan vi se igjen i hvordan opplegget i Australia er. Det er en mer systemisert læring, og i Australia kan barna begynne på skolen når de er 4,5 år. Dette første året er de i kindergarten, og selv om dette høres ut som et overgangså, fikk jeg vite at det var vanlig skole, veldig likt hvordan førsteklasse er her i Norge. Vi kan også finne denne skolske læringen i noen Norske barnehager, ifølge Greve, som sier at noen barnehager har laget et førskoleopplegg der det virker som om barna allerede har begynt på skolen, med lærerstyrte aktiviteter flere timer om dagen (2018).

Danielsen Wolf sier det er vanskelig å dokumentere læringen i barneinitierte aktiviteter, og tror dette kan være grunnen til at barnehagedidaktikken forsvant fra førsteklasse (utdanningsforbundet, 2014, s.14). Hun sier også at en av måtene man kan takle denne utfordringen på er å sette i gang voksenstyrte aktiviteter, da de er enklere å dokumentere. Dette bygger opp under det Nora sier om at jo større læringsfokuset er, jo mer vil det påvirke hverdagen, om man ikke er bevisst over det. Dette kan vi se i Annas beskrivelser av hvordan de australske barnehagene prøver å snike inn skolekunnskaper gjennom det hun beskriver som «lek», altså ikke faktisk lek i hennes øyne. Danielsen Wolf sier det kan være vanskelig å balansere det å synliggjøre læringen samtidig som man ivaretar lekens egenverdi (utdanningsforbundet, 2014, s.14). Ut ifra Annas beskrivelser kan det tyde på at hun mener de er kommet litt for langt over på læringssiden.

Løkke har sagt at det kommer stadig mer dokumentasjon på at målstyrt innsats virker mot sin hensikt (2016). Danielsen Wolf sier at femåringene vil ha best nytte av barnehagepedagogikken som fokuserer på omsorg, lek og læring. Ut ifra disse utsagnene kan man trekke slutningen at det beste for de eldste barna er å være i barnehagen, med barnehagepedagogikk, uten fokus på systematisk læring. Det læringsfokuset vi ser i Australia har mange likheter med det læringsfokuset som noen ønsker skal komme inn i norske barnehager. Dette læringsfokuset har ikke bare påvirket leken, men også hvordan de bruker kunst og håndverk, der det er en tendens til at det blir mye brukt som nyttefag. Med det læringstrykket vi ser for tiden, er det en reell fare for at dette kan hende i de norske barnehagene også. Her kan vi lære noe av Australia i forhold til hvordan ting ikke bør bli. Vi kan se på dem, og hva de gjør, for å vite hva vi bør være bevisste på. Greve sier at hun er helt

enig i at barna skal lære noe i barnehagen, men spørsmålet er hva de skal lære og hvordan de lærer det (Jonassen, 2017).

Oppsummering og avslutning

Vi har nå sett at kunst og håndverk har stor verdi i seg selv. Det gir nye impulser til lek, og gir barna flere måter å uttrykke seg på. Vi har også sett at lek og kunst utfyller hverandre, og at de bruker virkemidler om hverandre. Både Anna og Nora viser at de er klar over dette, og bruker kunst og håndverk bevisst for å la barna utvikle ulike ferdigheter og uttrykksmåter.

Barnehagen i Australia er veldig gode på å bruke ulike gjenbruksmaterialer, og å ha disse tilgjengelig for barna. Nora sier i intervjuet at man ikke kan fokusere for mye på produkt når man jobber med gjenbruksgjenstander. Det å bruke kunst og håndverk for å ha fokus på prosessen, der man lærer å uttrykke tanker og følelser, og kjenner på skaperkraft, er viktigere enn det endelige produktet. Produktet er en god motivasjon og inspirasjon til videre jobbing, men det er i prosessen man lærer og opplever. I prosjektet i Annas barnehage var det også prosess som var hovedfokus når de jobbet med gjenbruksgjenstandene.

Gjenbruksmaterialer utfordrer deg til å tenke på nye måter, da man må se forbi gjenstandens tidligere bruksområde. Nora sa at hun tror gjenbruksmaterialer er lettere å være kreative med, fordi de ikke lenger har en satt funksjon. Når man jobber med gjenbruksmaterialer bør det være fordi det er gode materialer som gir barna nye erfaringer, og det bør skille seg fra annet materiale man finner i barnehagen. Både Anna og Nora er opptatte av at gjenbruksmaterialer er bra, og bruker det gjerne i barnehagen. Her er Anna barnehage foreløpig kommet lengre enn Nora, men Nora jobber også med å få det inn i barnehagen.

Nora nevnte at gjenbruk er viktig for miljøet, og at det også passer inn i den miljøpolitikken vi har for tiden. Barna skal ta over verden, og trenger gode holdninger og vaner. Ved at barna lærer at man kan bruke mye av søpla om igjen, vil man forhåpentligvis få barn som vokser opp til å bli mere bevisste over hvor verdifullt alt er, og som ser skjulte verdier.

Annas barnehage har mange ulike kunstfaglige materialer tilgjengelig for barna til enhver tid, samtidig som de bytter på hva som står fremme, slik at barna får varierte opplevelser. Nora sier at hun ønsker å ha ulike materialer fremme, men at de ikke har en kultur i barnehagen som tillater dette for øyeblikket. Annas teknikk der man introduserer litt av materialene for

barna først, for så å introdusere stadig mer etter hvert, er en metode som ser ut til å virke. Er dette noe Nora og andre barnehager også kunne ha prøvd?

Vi kan se en tendens til at flere politikere ønsker et større læringstrykk i barnehagen, men stadig flere undersøkelser viser at målstyrt innsats virker mot sin hensikt. I barnehagen i Australia har foreldre stor makt over læringen, og de fleste ønsker at barna skal lære alfabetet og tallene før de begynner på skolen. Dette påvirker aktivitetene som blir planlagt i barnehagen, og mange aktiviteter har fokus på bokstaver og tall. I Norge er vi ikke kommet dit enda, men et stadig større press fra politikere kan komme til å påvirke barnehagens måte å bruke kunst og håndverk i fremtiden.

Politikernes makt over barnehagen er noe jeg synes er veldig interessant, og litt skremmende, da det ikke nødvendigvis er folk med barnehagefaglig bakgrunn som bestemmer. Hadde jeg skulle skrevet en ny oppgave, er dette noe jeg kunne tenkt meg å se nærmere på, for å få en større forståelse av hvordan politikken påvirker min hverdag som barnehagelærer. I Australia tok jeg faget *Management and Leadership in a political context*, og store deler av faget handlet nettopp om dette, og jeg har nå sett at det er veldig aktuelt i Norge også. Kanskje er det dette jeg kommer til å skrive masteren min om?

Litteratur

- Bergsland, M. D. & Jæger, H. (red.) (2016). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Bråten, I. & Kvalbein, Å. (2014). *Ting på nytt, en gjenbruksdidaktikk*. Bergen: fagbokforlaget
- Dalland, O. (2014). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal akademisk
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal akademisk
- Department of Education, Employment and Workplace Relations [DEEWR] (2009). *The Early Years Learning Framework*. Hentet fra http://files.acecqa.gov.au/files/National-Quality-Framework-Resources-Kit/belonging_being_and_becoming_the_early_years_learning_framework_for_australia.pdf
- Greve, A. (2018, 18.april). *Skolestart for seksåringer – et feilgrep?* Hentet fra: <https://blogg.hioa.no/godebarnehageliv/2018/04/18/skolestart-for-seksaringer-et-feilgrep/>
- Jonassen, T. (2017, 1.juni). *Hvorfor er det barnehagens jobb å levere skoleklare barn?* Hentet fra <https://www.barnehage.no/artikler/hvorfor-er-det-barnehagens-jobb-a-levere-skoleklare-barn/428780>
- Jæger, H. & Torgersen, J. K. (2016). *Barnekultur*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Kunnskapsdepartementet. (2018). *Rammeplan for barnehagen, innhold og oppgaver*. Oslo: Pedlex
- Larsen, A. K. (2017). *En enklere metode, veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode*. Bergen: Fagbokforlaget
- Løkke, P. A. (2016, 2.mai). *Leken som forsvinner*. *Dagbladet*. Hentet fra <https://www.dagbladet.no/kultur/leken-som-forsvinner/60153241>
- Postholm, M. B. (2017). *Kvalitativ metode, en innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier*. Oslo: Uuniversitetsforlaget
- Ross, M. (1978). *The Creative Arts*. London: Heinemann Educational Books

Skram, D. (2014). Femåringer lærer best i barnehagen-gjennom leik. *Første steg*, 2, 12.

Hentet fra <http://docplayer.me/5779047-Barnehage-skole-eller-skolsk-barnehage-side-8-19.html>

Utdanningsforbundet. (2014). Vil først og fremst få spørsmålet utrettet. *Første steg*, 2, 8-9.

Hentet fra <http://docplayer.me/5779047-Barnehage-skole-eller-skolsk-barnehage-side-8-19.html>

Utdanningsforbundet. (2014). Erfaringer tilsier et nei til skolestart for femåringer. *Første steg*,

2, 14. Hentet fra <http://docplayer.me/5779047-Barnehage-skole-eller-skolsk-barnehage-side-8-19.html>

Waterhouse, A.-H. L. (2013). *I materialenes verden, perspektiver og praksiser i barnehagens kunstneriske virksomhet*. Bergen: Fagbokforlaget

Wright, S. (2012). *Children, Meaning-Making and the Arts*. Sydney: Pearson

Vedlegg

Vedlegg 1 – Samtykkeserklæring Norge

Samtykkeerklæring for intervju til Bachelor

Jeg går tredje og siste studieår på Dronning Mauds Minne Høyskole, og skal nå skrive bachelor. Jeg har de første to årene av studiet hatt fordypning i kunsthøgskole, og har det siste året hatt fordypning i interkulturell forståelse, med et semester på universitet og 5 uker praksis i Australia.

Jeg skal skrive en bachelor om hvordan barnehagene i Australia bruker kunst og håndverk, og hva vi kan lære av dem. Jeg vil derfor stille spørsmål om hvordan du og din barnehage jobber med kunst og håndverk, for å få en større innsikt i de ulike metodene og begrunnelsene som gjelder, hvilke tanker du har, og hvordan de ulike landene fokuserer på kunst og håndverk.

Det vil bli tatt lydopptak av intervjuet, som vil vare i ca en time. Opptaket vil bli transkribert i etterkant. Transkripsjonen vil bli anonymisert, og opptaket vil bli slettet så snart oppgaven er levert til sensur. Opptakene vil bli beholdt frem til levering, for å gi mulighet til å gå tilbake i opptaket, for å sikre korrekte sitater. Intervjuer vil være den eneste som har tilgang til lydopptakene. Transkripsjonen vil være tilgjengelig for intervjuer og veiledere.

All deltagelse er frivillig, og du kan trekke deg når som helst. Du kan når som helst avslutte intervjuet eller trekke tilbake informasjon som er gitt.

Mine veiledere er Jørgen Moe, jmo@dmmh.no, og Marianne Schram, msc@dmmh.no

Om det er noe du lurer på, er det bare å ta kontakt.

Med vennlig hilsen

Sølvi Sæbø

Tlf:

E-post:

.....

Jeg samtykker i å delta i et intervju om hvordan jeg og barnehagen jobber med kunst og håndverk

.....

Sted/ dato

.....

Underskrift

Vedlegg 2 – Samtykkeerklæring Australia

Samtykkeerklæring for intervju til Bachelor

Jeg går tredje og siste studieår på Dronning Mauds Minne Høyskole, og skal nå skrive bachelor. Jeg har de første to årene av studiet hatt fordypning i kunsthøgskole, og har det siste året hatt fordypning i interkulturell forståelse, med et semester på et universitet, og 5 uker praksis i Australia.

Jeg skal skrive en bachelor om hvordan barnehagene i Australia bruker kunst og håndverk, og hva vi kan lære av dem. Jeg vil derfor stille spørsmål om hvordan du og din barnehage jobber med kunst og håndverk, for å få en større innsikt i de ulike metodene og begrunnelsene som gjelder, hvilke tanker du har, og hvordan de ulike landene fokuserer på kunst og håndverk.

Intervjuet vil foregå på mail. Jeg er den eneste med tilgang til min mail, og vil dermed være den eneste som ser besvarelsen. Mine veiledere vil også kunne være aktuelle til å få se besvarelsen. Siden intervjuet er over mail bør dine svar være av den grad at de anonymiserer deg og din arbeidsplass, i tilfelle mailen skulle havne på avveie.

All deltagelse er frivillig, og du kan trekke deg når som helst. Du kan når som helst trekke tilbake informasjon som er gitt.

Mine veiledere er Jørgen Moe, jmo@dmmh.no, og Marianne Schram, msc@dmmh.no

Om det er noe du lurer på, er det bare å ta kontakt.

Med vennlig hilsen

Sølvi Sæbø

Tlf:

E-post:

.....

Jeg samtykker i å delta i et intervju om hvordan jeg og barnehagen jobber med kunst og håndverk

.....

Sted/ dato

.....

Underskrift

Vedlegg 3 – Intervjuguide Norge

Intervjuguide

Bakgrunnsspørsmål

- Hvilken utdanning har du?
 - o Fordypning?
- Hvor lenge har du jobbet i barnehage?
- Hvilke erfaringer har du med å jobbe med K&H?
- Hvilken barnegruppe har du jobber mest med i det siste?

Hvordan jobber du med K&H i barnehagen?

- Hvilken verdi tillegger du K&H?
 - o K&H verdi i barnehagen generelt?
- Hvordan prioriterer du K&H?
- Hvilke tanker har du om K&H

Jobber du tverrfaglig med K&H?

- Hvordan?
- K&H i undervisning: Skolestarterne hadde gruppeaktiviteter hver dag, som gikk ut på å forberede barna til å begynne på skolen. Ofte innebar disse aktivitetene fokus på bokstaver og tall. Flere av aktivitetene jeg så på inneholdt kunst og håndverk, der barna skulle fargelegge, klippe ut, tegne, etc.
- Hvilke tanker fikk du når du hørte dette?
 - o Ser du på dette som K&H,
 - o og hva mener du om denne bruken av K&H?
- Hvordan bruker du K&H?
 - o som nyttefag, følelsesfag eller begge deler?
 - Begrunn svaret
 - o Hvilke tanker har du om at faget har en egenverdi i seg selv?
 - o Hvordan brukes kompetansen i barnehagen?
 - Tilrettelegging: Innkjøp, utstyr og materialer.

K&H i relasjonsbygging: Det var et barn som slet med å interagere med de andre barna, og dette hadde blitt tatt opp på personalmøte tidligere på dagen. Det var diskutert ulike måter å få dette barnet inn i lek, og en av de metodene det ble kommet frem til var å finne et annet barn som de mente kunne være en god lekekamerat for ham. Senere på dagen hadde en av personalet tatt med seg denne gutten og ei jente inn, og satt dem ved malebordet. Barna hadde et godt samspill, og snakket sammen om hva de malte, og viste maleriene til hverandre underveis.

- Hvilke tanker fikk du når du hørte dette?
- Har du brukt K&H i lignende situasjoner før?
 - o Hvordan?
- Om ikke, er dette en metode du ser for deg at du kunne brukt i fremtiden?
- Hva tenker du om at barn kan være i samspill med materialet?

Tilgjengelige materialer: Det var alltid ulike kunstartikler tilgjengelig. Tidligvakta satte opp rommet, og det ble alltid sørget for at det var flere typer materialer tilgjengelig. Bord med maling og ulike gjenstander og bilder som inspirasjon, tegning, modelleire, magneter, Lego, pappesker og annet som kunne brukes til å konstruere ting.

- Hvilke tanker fikk du når du hørte/leste dette?
- Hvilke typer materialer har dere tilgjengelig for barna?
 - o Begrunn.
 - o Hvorfor er materialene
 - tilgjengelig/ikke tilgjengelig?
 - Flere typer eller bare en?
 - o Plass for barna- bord i riktig størrelse - tilrettelegging
 - o Ulikt fra dag til dag, eller det samme?

Gjenbruk: Det er stort fokus på gjenbruk og resirkulering i barnehagene i Australia, og dette kommer til uttrykk i materialene de bruker i K&H aktiviteter, og hvilke materialer de har tilgjengelig.

- Hvordan bruker du gjenbruksmaterialer?
- Hva slags gjenbruksmaterialer bruker du?
 - o I en barnehage så jeg at det lå masse kaffekopplukk.
- Hvordan organiserer dere samling av gjenbruksmaterialer?

K&H ute: Ute sto det et staffeli og maling hver dag. Midt på dagen var det hvilestund, og de som ikke skulle sove satt ute og holdt på med rolige aktiviteter. Til denne rolige tiden ble det tatt ut tegnebøker og blyanter. Flere av kunstaktivitetene ble også tatt med ut.

- Hvilke tanker får du når du leser dette?
- Bruker du uterommet til å gjøre K&H aktiviteter?
 - o Også de som fint kan gjøres inne?
 - o Eksempler
- Har dere materialer tilgjengelig ute hele tiden, eller bare når dere har planlagt noe?

Prosjekt: Mens jeg var i praksis hadde barnehagen et prosjekt, der de fikk foreldrene til å komme med pappesker og andre tinga barna kunne bruke til å lage noe. Før barna fikk begynne å jobbe med materialene, måtte de først bestemme seg for hva de skulle lage, og lage en arbeidstegning. Deretter fikk de begynne å konstruere. Når de ikke ville mere skrev de navn på konstruksjonen sin, og satte den på ei hylle. Når de da senere ville lage noe mer, måtte de hente konstruksjonen sin og fortsette å bygge på den.

- Hvilke tanker fikk du når du leste dette?
- Hva tenker du om denne måten å jobbe på?
 - o Prosess / produkt
- Har du gjort noe lignende?
 - o Eksempler
- Er dette noe du kunne tenke deg å prøve ut selv?

Rammeplanen sier at barnehagen skal bruke mangfold som en ressurs i det pedagogiske arbeidet og støtte, styrke og følge opp barna ut fra deres egne kulturelle og individuelle forutsetninger.

Barnehagen skal synliggjøre variasjoner i verdier, religion og livssyn.

- Bruker du kunst og håndverk for å la barna bli kjent med samene?
 - o Bruke samisk kunst?
 - o Hva med kulturer som er representert i barnegruppa?
- På hvilken måte møter barna kunstuttrykk fra forskjellige land og kulturer?

Ut ifra det vi har snakket om, har du fått noen nye ideer?

- Er det noe av dette du absolutt ikke vil ta med deg videre?

Har du noe å tilføye? Noe du mener vi burde ha snakket om, eller du ønsker å få frem?

Vedlegg 4 – Intervju Australia

Intervju til bachelor

Temaet for min bachelor er hvordan barnehagen i Australia jobber med kunst og håndverk (K&H), og hva vi i Norge kan lære av det. Jeg har derfor lagt inn noen observasjoner jeg gjorde meg i praksis i din barnehage.

Din bakgrunn:

- Hvilken utdanning har du?

- Hvor lenge har du jobbet i barnehage?

- Hvilke erfaringer har du med å jobbe med K&H?

- Hvilken barnegruppe har du jobbet mest med i det siste?

- Størrelse på barnegruppa?

Spørsmål til tema:

- Hvordan jobber du med K&H i barnehagen?

- Hvilken verdi tillegger du K&H?

- Hvilken verdi har K&H i barnehagen generelt?

- Hvordan prioriterer du K&H?

- Hvilke tanker har du om K&H

- Jobber du tverrfaglig med K&H?

- Hvordan?

- K&H i undervisning: Skolestarterne hadde gruppeaktiviteter hver dag, som gikk ut på å forberede barna til å begynne på skolen. Ofte innebar disse aktivitetene fokus på bokstaver og tall. Flere av aktivitetene jeg så på inneholdt kunst og håndverk, der barna skulle fargelegge, klippe ut, tegne, etc.
- Er det et bevisst valg fra deres side å bruke K&H relaterte aktiviteter inn i denne undervisningen?

- Ser du på dette som K&H, og hva mener du om denne bruken av K&H?

- Hvordan bruker du K&H? Som nyttefag, følelsesfag eller begge deler?

- Kan du begrunne svaret?

- Hvilke tanker har du om at faget har en egenverdi i seg selv?

- Hvordan brukes kompetansen dere har i barnehagen?

- Hvordan tilrettelegges det for K&H?

K&H i relasjonsbygging: Det var et barn som slet med å interagere med de andre barna, og dette hadde blitt tatt opp på personalmøte tidligere på dagen. Det var diskutert ulike måter å få dette barnet inn i lek, og en av de metodene det ble kommet frem til var å finne et annet barn som de mente kunne være en god lekekamerat for ham. Senere på dagen hadde en av personalet tatt med seg denne gutten og ei jente inn, og satt dem ved malebordet. Barna hadde et godt samspill, og snakket sammen om hva de malte, og viste maleriene til hverandre underveis.

- Er dette en metode dere har brukt før?

- Har dere brukt andre K&H aktiviteter for å bygge relasjoner mellom barna?

- Hvordan?

- Barn kan også være i samspill med materialet. Hva tenker du fokuset på relasjoner mellom barna gjør med relasjonen til materialet?

Tilgjengelige materialer: Det var alltid ulike kunstartikler tilgjengelig. Tidligvakta satte opp rommet, og det ble alltid sørget for at det var flere typer materialer tilgjengelig. Bord med maling og ulike gjenstander og bilder som inspirasjon, tegning, modelleire, magneter, Lego, pappesker og annet som kunne brukes til å konstruere ting.

- Er det bevisst at det er flere materialer tilgjengelig?
- Hva tenker du dette gjør for barna?
- Hvordan tilrettelegger du for K&H aktiviteter for barna?
- Prøver du å ha ulike materialer fra dag til dag, eller det samme?
- Kan du begrunne hvorfor du tenker slik?

Mens jeg var i praksis hadde barnehagen et prosjekt, der de fikk foreldrene til å komme med pappesker og andre tinga barna kunne bruke til å lage noe. Før barna fikk begynne å jobbe med materialene, måtte de først bestemme seg for hva de skulle lage, og lage en arbeidstegning. Deretter fikk de begynne å konstruere. Når de ikke ville mere skrev de navn på konstruksjonen sin, og satte den på ei hylle. Når de da senere ville lage noe mer, måtte de hente konstruksjonen sin og fortsette å bygge på den.

- Hva var tanken bak dette prosjektet?
- Hva tenker du om denne måten å jobbe på?
- Vil du si at dette prosjektet hadde fokus på prosess eller produkt?
- Hva mener du er det viktigste i K&H, prosjekt eller produkt? Og hvorfor?
- Har du gjennomført noen lignende prosjekter tidligere?

Det er stort fokus på gjenbruk og resirkulering i barnehagene i Australia, og dette kommer til uttrykk i materialene de bruker i K&H aktiviteter, og hvilke materialer de har tilgjengelig.

- Hvordan bruker du gjenbruksmaterialer?
- Hva slags gjenbruksmaterialer bruker du?
- Hvordan organiserer dere samling av gjenbruksmaterialer?

K&H ute: Ute sto det et staffeli og maling hver dag. Midt på dagen var det hvilestund, og de som ikke skulle sove, satt ute og holdt på med rolige aktiviteter. Til denne rolige tiden ble det tatt ut tegnebøker og blyanter. Flere av kunstaktivitetene ble også tatt med ut.

- Er det bevisst at dere tar med K&H aktiviteter ut?
- Bruker du uterommet til de K&H aktivitetene som også fint kan gjøres inne?
- Kan du gi noen eksempler på slike aktiviteter?
- Bruker du kunst og håndverk for å la barna bli kjent med aboriginene?
- Hva med kulturer som er representert i barnegruppa?
- Kan du gi eksempler på hvordan dere jobber med K&H fra andre kulturer?

Har du noe å tilføye? Noe du synes er viktig eller som du ønsker å få frem?